

LINGVOKULTURALOGIYADA PAREMIOLOGIK BIRLIKLARNI O'RGANISH

Allamuratova Gulnoza Rustamovna

Termiz iqtisodiyot servis Universiteti Xorijiy til va adabiyoti
birinchi kurs magistiranti

Lingvokulturalogiya ilmiy fan sifatida til va madaniyatning o'zaro bog'liqligi va o'zaro ta'sirini o'rganishni asosiy maqsad qilib qo'yadi. Ilm-fan madaniyat va tilshunoslikning sintezi bo'lib, uning shakllanishi uzoq davrga borib taqaladi. XIX-asr boshlarida N.D. Arutyunova¹, V.V. Vorobyov², V.I. Karasik³, V.V. Krasnix⁴, V.N. Teliya⁵ kabi mashhur olimlar homiyligida lingvokulturologiya maktablari shakllandi. Vaqt o'tishi bilan turli xil tadqiqot nazariyalari va lingvokulturologik tahlil usullaridan foydalangan holda lingvokulturologiyaning ma'lum konseptual-terminologik vositasi shakllanmoqda. Bu fanning vazifalaridan biri til va turli etnik guruhlar vakillari bo'lgan lingvistik shaxslarning madaniy, kognitiv, psixologik xususiyatlarini o'rganishdir. Shu munosabat bilan lingvokulturologiya xalqning madaniy qadriyatlarining xususiyatlarini kashf qilish imkonini beradi.

Tadqiqotchi V.V. Vorobyov lingvokulturologiya fanini "madaniyat va tilning faoliyatidagi munosabati va o'zaro ta'sirini o'rganadigan va bu jarayonni tizimli usullardan foydalangan holda lingvistik va ekstralingvistik tarkib birligidagi birliklarning ajralmas tuzilishi sifatida aks ettiruvchi sintezlovchi turdagi murakkab ilmiy fan" deb hisoblaydi.(19)

Lingvokulturalogiya gumanitar fanlarni tasniflashda o'z predmeti va o'rganish ob'ektiga ega bo'lgan ilmiy fan sohasini aylandi. Olingan bilimlarni umumlashtirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu bir tomondan, ilmiy ob'ektning tadqiqot modeli uchun qiziqish uyg'otsa, ikkinchi tomondan, o'rganilayotgan tushunchaning umumiy va chegaralovchi mezonlari va xususiyatlarini shakllantirishni talab qiladi. Bizning fikrimizcha, lingvokulturologiya kontseptsiyasi tadqiqotchi V.V. Vorobyov to'liq va

¹ Арутюнова, Н.Д. Типы языковых значений. Оценка, событие, факт / Н.Д. Арутюнова. - М.: Наука, 1988. - 339 с.

² Воробьев, В.В. Лингвокультурология / В.В. Воробьев. - М.: РУДН, 2008. - 336 с.

³ Карасик, В.И. О категориях лингвокультурологии / В.И. Карасик // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности: сб. науч. трудов. - Волгоград: Перемена, 2001. - С. 3-16.

⁴ Красных, В.В. Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология: лекционный курс / В.В. Красных. - М.: Гнозис, 2002. - 284 с.

⁵ Телия, В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В.Н. Телия. - М.: Языки рус. культуры, 1996. - 288 с.

mazmunli, chunki u tadqiqotchilarni "tizimli usullar" deb ataladigan lingvistik tahlil metodologiyasiga yaratdi.

Krasnixning fikricha "madaniyat - til" umumiy integrativ sxemasiga tayangan holda. Ta'rifda o'rganilayotgan fanning boshqa muhim belgilari ham o'z ifodasini topgan: "Lingvokulturalogiya til va nutqda madaniyatning namoyon bo'lishi, aks etishi va fiksatsiyasini o'rganuvchi fandır. Bu dunyoning milliy manzarasini, lingvistik ongni, psixik-lingual kompleksning xususiyatlarini o'rganish bilan bevosita bog'liqdir"⁶. Butunlay boshqa tadqiqot ob'ektlari - dunyoning milliy manzarasi, o'ziga xos kognitiv xususiyatlar, lingvistik ong shakllanmoqda.

Shuni ta'kidlash kerakki, V. fon Gumboldtning lingvistik merosi gumanitar bilimlar sohasida yangi istiqbollarni ochadi. Lingvistik va ekstralingvistik xususiyatga ega bo'lgan ko'plab omillarning kombinatsiyasi lingvokulturologiyaning ilmiy fan sifatida paydo bo'lishiga yordam berdi. Bu erda hal qiluvchi omil tilni o'rganishda uning funktsiyalarini ko'paytirishga qaratilgan, shuningdek, dunyoqarash va milliy markazchilik vazifalari bilan bog'liq bo'lgan turli usullarni qayta ko'rib chiqishdir⁷.

Lingvokulturologiya muhim fanlararo xususiyatga ega, u turli xil gumanitar bilimlarni birlashtiradi. Hozirgi vaqtda tilshunoslikda turdosh fanlar bo'yicha bunday tadqiqotlar eng ko'p talab qilinadi. Lingvokulturalogiya tizimli va xilma-xil ilmiy intizom sifatida ko'plab fanlar: kognitiv tilshunoslik, lingvistik falsafa, milliy tilshunoslik, madaniyatshunoslik, milliy psixolingvistika va boshqalar bilan o'zaro aloqador.

Lingvokulturologiya milliy madaniyatning ajralmas bo'lagi sifatida, til va madaniyatning sinxron tartibida o'rganiladigan etnolingvistikaning tarkibiy qismlaridan biri sifatida taqdim etiladi. Tadqiqotchi N.F. Alefirenkoning fikricha, til madaniyati har qanday etnik madaniyatning ajralmas qismi bo'lib, u ma'lum bir etnik-lingvistik ong tomonidan mustahkamlangan va o'zlashtirilgan madaniyat va tilning o'zaro bog'liq hodisalarining sinergik birikmasi (birikma, sintez, to'plam) hisoblanadi⁸.

Til shaxs va butun xalqning ma'naviy madaniyatini anglashning eng muhim quroli, etnik madaniyatning muhim qismidir. Har bir lingvistik ongni o'ziga

⁶ Красных, В.В. Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология: лекционный курс / В.В. Красных. - М.: Гнозис, 2002. - 284 с.

⁷ Гумбольдт, В. Избранные труды по языкознанию / В. Гумбольдт. - М.: Прогресс, 2000. - 400 с.

⁸ Алефиренко, Н.Ф. Лингвокультурологическое содержание понятия «дискурс» в современной когнитивной лингвистике / Н.Ф. Алефиренко // Русское слово в мировой культуре: материалы X Конгресса Международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы. - СПб., 2003. - Т. 1. - С. 9-19.

xosligi ma'lum bir prizmani nazarda tutadi, bu prizma orqali inson dunyoni, shuningdek, xalqning ma'naviy madaniyatini tushunadi va idrok etadi. Har bir etnik guruhning geografik, tarixiy va ijtimoiy xususiyatlarining namoyon bo'lish o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, dunyo manzarasi dunyoni idrok etishning birligi fonida o'rnatiladigan ma'lum bir madaniy va milliy o'ziga xoslik bilan tavsiflanadi.

Akademik Yu.D. Apresyan (1995) dunyoning lisoniy manzarasining zamonaviy qiyofasini batafsil tavsiflaydi. Uning fikricha, har bir til insonning ma'lum bir xarakterini va uning dunyoni idrok etish usulini o'z ichiga oladi. Unda ifodalangan ta'riflar yagona qarashlar tizimiga, o'ziga xos ijtimoiy falsafaga aylanadi. Voqelikni kontseptsiyalashning tilga xos usuli qisman ko'p funktsiyali va etnik xususiyatga ega va shuning uchun turli tillarda so'zlashuvchilarga o'z ona tillarining xilma-xilligi tufayli dunyoni biroz boshqacha ko'rish imkonini beradi. Boshqa tomondan, bu usul "oddiy" bo'lib, asosiy komponentlarning aksariyati dunyoning ilmiy lisoniy manzarasidan farq qiladi⁹.

“Zamonaviy tilshunoslik til tarixi (diaxronik) va hozirgi holatini (sinxron) o'zida mujassam etgan bo'lib, unda til tizimi va til me'yori (orfologiyasi) puxta va har tomonlama o'rganiladi. Ushbu me'yori va tilshunoslikda tilning har bir darajasi alohida til fanlari tomonidan sinchkovlik bilan o'rganiladigan turli xil va ko'p o'lchovli tuzilishi g'oyasi yotadi. U fonetika, morfemika, leksikologiya (lug'at darajasini o'rganuvchi fan), morfologiya, sintaksis kabi nomlarga o'xshaydi. Oxirgi yillarda tilshunoslik ham eng yuqori darajadagi qiziqish - matnni o'z ichiga oladi. Har bir daraja (fonetikadan tashqari) rasmiy va mazmunli rejalarga ega. Tilshunoslik muayyan tillarni o'rganish bilan bir qatorda til faoliyatining umumiy tamoyillari, tillarni qiyoslash, ularning qarindoshlik va tipologik munosabatlari bilan ham shug'ullanadi”.

Lingvokulturalogiya jamiyatning zaruriy tarkibiy qismi bo'lgan madaniy ma'lumotlarni ochib beradi. U tilshunoslikning bir qismi bo'lgan frazeologik va paremiologik birliklarni o'z ichiga olgan barqaror til shakllarida mavjud.

Frazeologiya maxsus tilshunoslik predmeti bo'lib, rus tilshunoslida 40-yillardan boshlab shakllana boshladi. XX asr, g'arbda esa tilshunoslikning alohida bo'limiga hali ajratilmagan. Parimiologiya folklor tahlilining emas, balki tilshunoslikning

⁹ Апресян, Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания / Ю.Д. Апресян // Вопросы языкознания. - 1995. - № 1. - С. 37-67.

predmeti sifatida faqat XX-asr oxirida e'tiborni tortdi. Mahalliy va jahon tilshunosligida paremiologik birliklarni batafsil o'rganish ob'ektga aylandi.

Paremiya so'zi yunoncha bo'lib, "maqol" ma'nosiga teng, ammo tadqiqotchilar bu tushunchaga maqollarni ham kiritishadi. Tadqiqotchi L.B. Savenkova, paremiologik birlik atamasi ostida biz "ikkinchi darajali lingvistik belgilar - vaziyat yoki voqelik o'rtasidagi munosabatlar belgisi bo'lgan yopiq turg'un iboralar (maqollar va maqollar)" degan ma'noni anglatadi ¹⁰. Tilshunos V.A. Voropaeva ushbu toifa uchun Muqaddas Bitikdagi paremiyalar va so'zlarni belgilaydi va ularni "taniqlik belgilariga ega" deb tavsiflaydi ¹¹. G.L. Permyakov maqollarda tilning paremiologik ko'rsatkichini ta'kidladi¹².

Maqol va matal farqlarini aniqlashda fanga o'zining ulkan hissasini qo'shgan Permyakov maqollarni quyidagicha tasniflaydi. Muallif o'z asarida maqol va matallarning grammatik jihatdan to'laqonli hikmat ekanligini, ularni kengroq talqin qilish zarurligini qayd etadi. Keling, tadqiqotchi tomonidan taqdim etilgan paremiyalarning tasnifini ko'rib chiqaylik:

1. "Alifbo tartibida tasniflash. Bu birinchi so'zning bosh harflariga qarab maqollarni alifbo tartibida joylashtirishni talab qiladi.
2. Yo'naltiruvchi so'zlar bo'yicha tasniflash (u ham leksik yoki qomusiy) maqollarni ushbu maqolni tashkil etuvchi asosiy so'zlarga ko'ra taqsimlashni nazarda tutadi.
3. Monografik tasnif maqollarni yig'ilgan joyi yoki vaqtiga ko'ra, yig'uvchisiga ko'ra guruhlashga asoslanadi.
4. Genetik tasnif materialni kelib chiqishiga ko'ra, xususan, uni tug'dirgan tillar va xalqlarga ko'ra ajratadi.
5. Tematik tasnif maqollarni bayonotning mavzulariga ko'ra, ya'ni ularning mazmuniga ko'ra taqsimlashni o'z ichiga oladi ¹³.

So'zlarning kelib chiqishi, tuzilishi, ma'nosi, paremiologik birliklarning qo'llanilishi va vazifalari haqidagi savollar XVII-asrdayoq dolzarb bo'lgan. Ingliz paremiologi J. V. Parkerning "Maqollar saboqlari haqida" (1853) dastlabki jildi

¹⁰ Савенкова, Л.Б. Русская паремиология: семантический и лингвокультурологический аспекты / Л.Б. Савенкова. - Ростов н/Д.: Изд-во Рост. ун-та, 2002. - 240 с.

¹¹ Воропаева, В.А. Сопоставительная характеристика английских, немецких и русских паремий и фразеологизмов, выражающих толерантность: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Виктория Александровна Воропаева. - Тамбов, 2007. - 168 с.

¹² Пермяков, Г.Л. От поговорки до сказки: (заметки об общей теории клише) / Г.Л. Пермяков. - М.: Наука, 1970. - 239 с.

¹³ Пермяков, Г.Л. Пословицы и поговорки народов Востока / Г.Л. Пермяков. - М.: Лабиринт, 2001. - 624 с.

ko'plab ingliz va amerikalik paremiologiya ta'rifi, kelib chiqishi, shakli, uslubi, maqol va matallarning axloqi haqidagi fikrlari sohasidagi fanga qiziquvchilar uchun standart vazifasini o'tadi¹⁴.

Oltmish yildan ortiq vaqt mobaynida dunyoga mashhur amerikalik olim A. Teylorning atigi 223 sahifadan iborat "Maqol" (1931) nomli kichik kitobi dunyo olimlari va talabalariga maqol va matallarni o'rganishda yo'l-yo'riq ko'rsatib kelmoqda. Qisqa, ammo ma'lumotli boblarda A. Teylor paremiologiyani boy sohasi haqida to'liq ma'lumot beradi. Birinchi qism maqollarning kelib chiqishiga bag'ishlangan bo'lib, alohida boblarda ta'rif muammolari, majoziy maqollar, ularning turlari, variantlari; rivoyatlarga asoslangan maqollar, shuningdek, matal va xalq misralari, maqol va adabiyot, o'zlashtirilgan tarjimalar, Injil maqollari va mumtoz maqollar o'rganilgan¹⁵.

Ko'pgina xorijiy olimlarning zamonaviy tadqiqotlari paremiologiyani o'rganish bo'yicha faktik materiallarni o'rganish sohasida fundamental yondashuv, tahlil va xilma-xillik bilan to'la. Maqollarni o'rganish va farqlashga doir asarlarning tahlili materiallari ingliz va amerika maqollari materialiga asoslanadi. Bundan tashqari, siz Kanada, Shotlandiya va Yangi Zelandiya maqollarining turli xil asarlarini topishingiz mumkin. Ko'plab ilmiy-tadqiqot ishlarining natijasi alifbo, mavzu va xronologik parametrlarni aks ettiruvchi maqol va hikmatli so'zlar to'plamidir.

Paremiologiyani muammoli mavzularini yechishda ingliz, amerikalik paremiologlar ham qatnashdilar, masalan, B.J.Uayting¹⁶, A.Dandes¹⁷, V.Mider¹⁸, A.Teylor¹⁹. Tadqiqotchi A. Teylorning fikriga ko'ra: "Maqolning ta'rifini tushunish juda qiyin; Yaxshiyamki, biz barcha elementlarning yagona ta'rifini to'ldirib, har biriga to'g'ri urg'u bersak, bizda teginish toshi ham bo'lmaydi" (Teylor, 1931, p. 21] - maqolning ta'rifi bu tashabbusni oqlash uchun juda murakkab; va agar biz, xayriyatki, barcha muhim elementlarni bitta ta'rifda birlashtirsak va har biriga tegishli e'tibor qaratsak, bizda teginish toshi ham bo'lmaydi.

¹⁴ Parker J.W. On the Lessons in Proverbs: Being the Substance of Lectures Delivered to Young Men's Societies at Portsmouth and Elsewhere (1855) / J.W. Parker. - London: AbeBooks Seller, 2009. - 149 p.

¹⁵ Taylor, A. The proverb / A. Taylor. - Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1931. - 223 p.

¹⁶ Whiting, B.J. Proverbs, sentences, and proverbial phrases: from English Writings Mainly before 1500 / B.J. Whiting. - Cambridge: Harvard University Press, 1968. - 733 p.

¹⁷ Dundes, A. The Wisdom of Many: essays on the Proverb / A. Dundes. - New York: Garland, 1981. - 326 p.

¹⁸ Mieder, W. Proverbs are never out of fashion: Popular wisdom in the modern age / W. Mieder. - New York; Oxford: Oxford University Press, 1993. - 284 p.

¹⁹ Ko'rsatilgan manba

Maqollarning murakkab formal-semantik tabiati imkon beradi uni til birligi deb hisoblash imkonini beradi, chunki bu hodisa til birligining taniqli xususiyatlariga ega"²⁰. Tilshunoslik maqollarni va ularning murakkab tuzilishini ma'lum bir ma'noni etkazishga qaratilgan. Maqollarning asosiy farqlovchi xususiyati nutqning nomuvofiqligidir. Paremiya, frazeologizm kabi, yangi nutq birliklarini hosil qilmaydi, lekin ayni paytda til birligi bo'lib qoladi. Demak, maqolni frazeologik darajaga ma'lum bir aniqlik kiritgan holdagina tasniflashimiz mumkin.

Tadqiqotchi V.Miderning fikricha, proverb – *short, generally known sentences of the folk that contain wisdom, truths, morals, traditional views in a metaphorical, fixed and memorizable form and that are handed down orally from generation to generation*²¹» maqollar donolikni, axloqni, haqiqatni esda qolarli, aniq, majoziy shaklda tasvirlaydigan ixcham, mashhur iboralar. Ular avloddan-avlodga o'tadi. Maqollarning kelib chiqishi masalalarini o'rganar ekan, tadqiqotchi V.Mider, aslida, paremiologlar o'rtasida maqollarga kelishilgan ta'rif berish borasidagi kelishmovchiliklarni birinchi bo'lib payqagan va bu masalani hal qilishga harakat qilgan.

Mashhur paremiolog G.Pacholay ta'kidlaydiki, maqolga biron-bir ta'rif berishga harakat qilganda uni boshqa o'xshash elementlardan, masalan, iqtibos va aforizmlardan ajratib ko'rsatish kerak. Tadqiqotchining fikricha, maqollarda umume'tirof etilgan va zaruriy belgilar majmui ham bo'lishi kerak. U buni da'vo qilmoqda «*proverbs appear in the form of short sentences, they have no known author or literary source, they have a currency and they have history*²²» maqollar qisqa jumlar shaklida namoyon bo'ladi, ularning muallifi va adabiy manbasi ma'lum emas, ularning pul birligi va tarixi bor.

O'zbek olimalaridan O.Uralova bu ikki xil ("parema" va "paremiya") orfografiyaga ega bo'lgan terminlardan "paremiya" terminini qo'llash maqsadga muvofiqdir, chunki termining kelib chiqishi ham "paremiya" so'ziga borib

²⁰ Ярцева, В.Н. Современная типология и ее связи с контрастивной лингвистикой / В.Н. Ярцева // Филологические науки. - 1978. - № 5. - С. 6-15.

²¹ Mieder, W. Proverbs are never out of fashion: Popular wisdom in the modern age / W. Mieder. - New York; Oxford: Oxford University Press, 1993. - 284 p.

²² Paczolay G. European Proverbs. A lecture presented at the conference on European Phraseology / G. Paczolay. - 1995.

taqaladi. Bundan tashqari bugungi kunda u xalqaro termin hisoblanadi. Olima maqol so'zining ekvivalenti sifatida paremiya terminini qo'llashni taklif qilgan²³.

H.Berdiyorov va R.Rasulovlar paremiya terminining quyidagi ta'rifini taklif etadilar: "Paremiologiyada quyma fikrni ifodalovchi eng mayda birlik p a r y e m a deb ataladi. Har bir paremiya ma'lum bir davrning mahsuli sifatida tug'iladi, yashaydi va ma'lum bir davrga kelib, iste'moldan chiqib ketadi. Paremiyalar davrlarning o'tishi bilan silliqiladi, sayqal topadi, ma'lum qolipga tushadi. Bora-bora ma'lum bir formada "qotib", quyma holatda qo'llaniladigan bo'lib qoladi, ya'ni tayyor holdagi t i l b i r l i g i sifatida ishlatiladi. <...> paremiyalar ham affiksalar, so'zlar kabi, nutqda emas, tilda mavjud bo'ladi²⁴.

P.U.Bakirov fikriga ko'ra, "paremiyalar (yun. paroimia – hikmatli so'z, ramzli hikoya) – dunyoning hamma tillariga xos bo'lgan universal hodisa"²⁵.

Bizning fikrimizcha **Paremiya** - bu ona tilida so'zlashuvchilarga ma'lum bo'lgan og'zaki shakl bo'lib, o'z shaklida ixcham va metaforalarga boy bo'lib, uning yordamida u dunyo va voqelikni tushunish jarayonida millat yoki insoniyat tomonidan to'plangan chuqur boshlang'ich bilimlarni ifodalaydi. Biz tadqiqotimizda maqol leksemasidan foydalanishnu afzal ko'rdik.

Shunday qilib, ingliz (amerika), o'zbek va jahon filologiyasida paremiya atamasining ta'rifini aniqlash bo'yicha dolzarb masalalarning lingvistik obzori (qisqacha ma'lumoti) va tahlili qator xulosalar qilishga imkon beradi. Tadqiqotchilar tomonidan taklif qilingan paremiya atamasining yuqorida keltirilgan qoidalaridan ko'rinib turibdiki, paremiya nima degani haqidagi savol (masala) ochiqlicha qolmoqda, ushbu tur atamasining hamma tomonlama tan olingan yagona qoidasi yo'q. Paremiya so'zi etimologiyasining tahlili shuni ko'rsatadiki, u boshdan asosan pandnasihat yoki ahloqiy vazifani bajaruvchi ramzli hikoyalar bilan bog'liq. Filologik (lingvistik) atama sifatida hozirgi ma'nosida keyinchalik qo'llana boshlagan.

Filologlarning PBga bo'lgan ilmiy qiziqishi, avvalambor, ma'naviy madaniyatning asosiy elementi bo'lib, ular umumiy semantik boylikni o'z ichiga olganligi, tilning semantik to'liqligi va teranligini aniq ko'rsatganligi va so'zlashuvchi odamlarning

²³ Уралова О. Инглиз ва ўзбек тилларида "оила" бош лексемали мақоллар семантикаси ва структураси. Филол. фан. докт. (PhD) дис. – Самарқанд, 2021. – 235. б.

²⁴ Berdiyorov H., Rasulov R., O'zbek tilining paremiologik lug'ati, T., 1984.

²⁵ Бакиров П. Номинацентрические пословицы в разносистемных языках (на материале русского, узбекского и казахского языков): Дис... докт. филол. наук. – Ташкент, 2007. – 286 с.

dunyoqarashini qisqacha aks ettirganligi bilan izohlanadi. Shuning uchun paremiologik birliklar hali ham o'zbek va jahon olimlarning diqqat markazida bo'lib qolmoqda.

Bugungi kunda har bir belgi boshqa yagona maqsad va yo'nalish bilan bog'liq bo'lgan bunday og'zaki tashkilotga yaxlitlik beradigan, uning mazmunini aks ettiradigan maqolning ta'rifi yo'q. Ammo yuqoridagi ta'riflar bizga umumiy ta'rifni olish imkonini beradi, bu maqol ta'rifining talqinining noaniqligi va ko'p qirraliligini ko'rsatadi. Biz tadqiqotchilarga ergashib, maqollar xalq maqollari, ixcham, tafakkur teranligi va qudrati aniq, so'zlashuv nutqida barqaror, majoziy, badiiy va ritmik jihatdan tuzilgan gaplar, deb hisoblaymiz.

Foydaligan adabiyotlar

1. Uralova O. "Ingliz va o'zbek tillarida oila" bosh leksimali maqolalar semantikasi va strukturasi .Fil, fan, dokt.(PHD)dis - Samarqand 2021 - 235 b.
2. Berdiyurov. H . Rasuloova .R , O'zbek tilining paremiologik lug'ati ,T,1984.
3. Bakirov. P. "Номинауентрлиеские пословиуш в разносистемных. языках на материале русского узбекского и казахского языков : Дис ...докт.филол наук . - Ташкент ,2007-286 с
4. Арутюнова . Н. Д . Тилы языкових знаиений , Оуенна , событие факт /Н.Р. Арутюнова .М : Наука 1988- 339с.